

MALLORCA

REVISTA DECENAL

NÚMERO LXXII

(25 de Octubre de 1900)

SUMARIO.—*Exposició del sistema científich lulià* (continuación), por don Salvador Bové, Pbro.—*Origens del Cristianisme en la Illa de Menorca y fases per que passà fins la invasió sarrahina* (continuación), por D. Mateo Rotger, Pbro., Archivero Diocesano.—*L' amor primera* (poesía), por D.ª Isabel Umbert.—*Bondat amagada*, (continuación) por D. Pedro de A. Peña.—*Miscelánea*.

Precio de subscripción, pago adelantado: 90 céntimos de peseta cada trimestre

Redacción y dirección de la correspondencia:

Calle del Deanato, núm. 16

ADMINISTRACIÓN:

Calle de Palacio, número 81

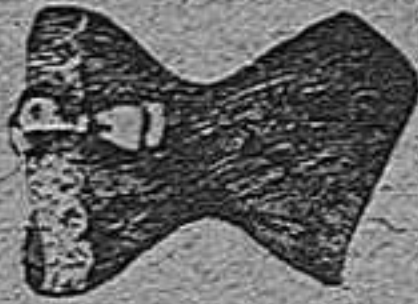
PALMA DE MALLORCA

Tipografía de las Hijas de J. Colomar

LA CATALANA

CORSÉS forma PARISIÉN

Calle de Brossa, 12, Tienda

Grande y variado surtido en corsés de todas clases y hechuras á precios sumamente económicos y en especial los de forma PARISIÉN.—Especialidad en la medida y en fajas ortopédicas, etc.

NOTA.—Se pasa á domicilio á tomar medidas. Puntualidad en los encargos.

BUEN CORTE, ESMERADA CONFECCIÓN, GÉNERO SUPERIOR

ALMACENES MONTANER

2—*Sindicato*—2

La casa que presenta mayores surtidos.

La que vende más barato.

La que proporciona mayores ventajas á sus parroquianos.

Se expenden, á precio sin competencia artículos especiales para trajes de señores Sacerdotes, Ornamentos Sagrados y Estatuaria religiosa.

Objetos de Plata «Meneses» especiales para el Culto Divino u servicio de mesa.

Lencería y artículos de punto, Pañería y Novedades para Señora y Caballero.

Queda instalado en esta casa un departamento especial para la confección de trajes lanares y ornamentos sagrados.

Precios baratos y géneros buenos

DISPONIBLE

DISPONIBLE

ESTABLECIMIENTO TIPOGRÁFICO

DE

HIJAS DE JUAN COLOMAR

CAMPANA, 2.

Se confeccionan toda clase de trabajos á una y varias tintas. Encuadernaciones esmeradas y sencillas.

Halláanse de venta los impresos de toda la nueva modelación de Contribuciones.

MALLORCA

REVISTA DECENAL

EXPOSICIÓ DEL SISTEMA CIENTÍFICH LULIÀ

PRELIMINARS

§ VII. *La Concepció Filosòfica del Beato Ramón Lull.*

LA Concepció filosòfica del Beato Ramón Lull comprén y abraça los métodos de Plató y l' Aristótil, ó sia, élla es la concòrdia y la armonía dels Sistemes d' estos dos filosofhs que han sigut anomenats los dos polos del pensament humá.

No s' acontentá, com Sant Agustí, cristianisant á Plató, ni com Sant Thomas d' Aquino cristianisant á l' Aristótil, sinó que, fixos los seus ulls en aquella dita del Beato Alberto Magno: *Scias quod non perficitur homo in philosophia, nisi ex scientia duorum philosophorum, Aristotelis et Platonis*, vá veure que abduas Doctrinas no eran antitéticas, sinó que 's completavan perfectament, que cada una era l' hermos coronament de l' altra, que ab las duas plegadas era complert la estudi de la realitat, del orde universal; y ordená son grandíós Sistema Científich, concòrdia, armonía y sintéssis del idealisme platoníá y del realisme aristotelich, y ahont *ostenditur admiranda et hactenus incognita Methodus Analytica et Synthetica universalissima, tam in demonstrando quam in operando infallibilis et certissima, regulatur et adaptatur Potentia ad Objectum et Subjectum, et ministrantur Instrumenta quibus Potentia agit in utrumque*, segons lo doctíssim alemany Ivo Salzinger.

Y si vols saber ara, estimat lector, si realment existeix aqueixa concòrdia y armonía, y si d' ella 'n poden naixer abundosos fruyts pera la Ciencia, avans de que 't probi que dita conciliació 's troba en veritat en la *Ars Magna* Luliana, escolta al sabi tomista Ernest Dubois, tan festejat pel Papa Lleó XIII ab motiu de sa obra monumental *De Exemplarismo Divino*, qui s' explica d' aquesta manera: «De la

concordia existent entre 'ls Sistemes de Plató y l' Aristótil. Aquestos Sistemes si 's miran cada un per sí, los veuréu oposats del tot, pero 's concilian armónicament en la unitat de la sabiduría, ó sia, de la ciencia del orde del univers. Puix en los sérs s' hi distingeixen generalíssimament dos ordes, l' orde *real* y l' orde *ideal*, distinció que es funda en la universal distinció dels *ens*, en *ens* real y *ens* de rahó. Cert, l' *ens* real, l' orde real y la ciencia d' abdós considerada particularment, s' oposa al *ens* de rahó, al orde ideal y á la ciencia d' abdós mirada particularment també; però aquestas duas ciencias plegadas, encare que s' oposin entre sí y singularment, están contingudas no obstant en la ciencia universal de tot *ens* y de tot orde, que 's completa ab totas duas y á totas duas concilia en sa unitat.

Mes la ciencia ó doctrina de l' Aristótil té com per objectes principals als sérs ó *ens* *reals* y 'l llur orde, que explica per medi de tres principis, axó es, per la materia y la forma en las cosas, y pel Motor suprém de la materia á la forma fora de las cosas. Y la doctrina de Plató te com per obgetes principals á las *ideas eternas*, que 'l diví Creador del mon mira á fora de las cosas, ja sia en son Enteniment, ja fora de son Enteniment, com diuhen altres, y segons las quals crea tots los sérs reals á fi d' estampar en élls sa propia Bondat.

De consequent los Sistemes de Plató y l' Aristótil, encare que oposats entre sí, com l' *ens* real y l' *ens* ideal, concurreixen armónicament á proporcionarnos la ciencia universal del *ens*. Puix Plató, ó millor, lo verdader exemplarisme, nos ensenya las rahons eternas exemplars y la suprema y externa Causa efficient y formal dels sérs, que l' Aristótil escorcolla en llur realitat intrinseca, mes sense buscar sublimament en Deu los eterns exemplars dels mateixos.» 1)

Te rahó, donchs, En Tiberghien en sa «Introducció á la Filosofia y Preparació á la Metafísica:» Pera tenir complert lo sistema de la ciencia, elaborat per la Grecia, convé juntar á Plató y á l' Aristótil: aquest será 'l problema de demá. Lo que está descuidat en l' un, se troba continuat y acabat per l' altre. Però 'ls principis superiors son comuns. (2). Y 'l gran critich Lange havia escrit aquestas paraulas: L' Aristótil y Plató essent de bon tros superiors, per llur influencia y válua, als filósophs grechs de qui s' han conservat las obras, se com-

(1) *De exemplarismo Divino*, vol. I, plana 419.—Romæ, 1899.

(2) Plana 246.—Edició de Madrid, 1875.

pendrà fàcilment que se 'ls hage volgut oposar l' un á l' altre, com los representants de las duas principals tendencias de la filosofia: la especulació *á priori* y l' empirisme racional. A dir veritat, l' Aristótil está baix la estreta dependencia de Plató. Lo sistema que éll ha creat, sense parlar de sas contradiccions internes, uneix á la apariencia d' empirisme tots los defectes de la concepció del mon socrátich-platónica, defectes que alteran en son origen lo procediment empírich. (3). La unitat y la estabilitat que Plató buscava afora de las cosas, l' Aristótil nos las vol mostrar en la diversitat mateixa d' aixó que existeix. (4). Y en lo método de investigació que l' Aristótil té la costum d' emplear s' hi veu clarament la influencia preponderant de las ideas platonianas. (5).

Y no es cas ara de transcriure aquí las citas que á favor de lo mateix porta lo Sr. Menéndez Pelayo en son bell discurs «De las vicisitudes de la Filosofia platónica en España» (plana 162 y següents, edició Madrid, 1892), tretas de Fox Morcillo, de Zeller, notable professor de Filosofia á l' Universitat de Berlin, y del Alfredo Fouillée, en sa obra *La Filosofia de Plató*.

Aném ara á probar com lo Sistema Científich Luliá tant consisteix en la pujada com en la baxada del enteniment; que seguint á Plató, es veritat que vol comensar la ciencia por lo Sér realíssim y de las nocions ideals feros baxar gradualment al coneixement de lo més inferior; però que, confessant tot seguit que ab aixó no n' hi há prou, que alashoras la ciencia sería manca, nos fá pujar després ab l' Aristótil del coneixement de lo més imperfet al de lo més perfet fins arribar á la Causa primera; que de la idea baixa al sentit, pero que del sentit se 'n puja després á la idea.

Segons En Plató, los principis primitius, eficients y exemplars de las cosas mundanas sos las Ideas divinas: los sérs en tant ho son en quant son unas participacions d' aquellas Ideas.

Les Ideas son intel·ligibles, eternas, inmortals, resideixen en lo Enteniment diví, son las causas primeras del coneixement y del sér de las cosas, y están separadas d' aquestas. Son moltes *objectivè et terminativè*, puix representan moltes cosas, però subjectivament son una sola, perque están en la naturalesa divina que es una y representa la imatge de totas las cosas.

(1) *Histoire du Matérialisme*, pl. 73, vol. I. Edició francesa, de París, 1877.

(2) Lloch citat, plana 74.

(3) Lloch citat, plana 80.

Y que tals Ideas sían necessarias se veu clar, perque en tot aquell qui obra per medi del enteniment hi ha la rahó y la forma de la cosa que's deu fer, que d'altra manera no obraría per enteniment. Aqueixa forma intel·ligible es la Idea.

Axís s'explica, lo jesuita Benet Pererio.

Lo mon que veyém es una imitació y una figura del mon de las Ideas, y en conseqüencia, aquestas son las nocions universalíssimas de las cosas.

La Ciencia no té per obgecte sinó l'estudi d'aquexas nocions, que éllas son l'únich medi de conéixer la realitat ó essencia de las cosas, puix los sentits versan únicament sobre 'ls fenómens, sobre lo mudable, lo que cambia, lo que propiament no es, lo que vá cap al sér, segons la doctrina d'Heráclit. Lo universal es lo medi de coneixer lo particular; y com més lluny estarém dels fets més aprop ens trobarém de la veritat.

Y finalment, los conceptes que integran las Ideas, no solament existeixen en las cosas, sinó que existeixen ademés separadament per sí mateixos; axís, lo hermós no existeix pas tant sols en las cosas hermosas, y la bondat no existeix pas solament en los homens de be, sinó que lo hermós y lo bó, presos abstractivament, son sers que existeixen per sí mateixos. (1)

(1) Avant de s'attacher á Socrate, Platon avait étudié la philosophie d'Héraclite; il y avait appris qu'il n'existe pas d'être constamment en repos, mais qu'au contraire, toutes choses sont entraînées par un courant perpétuel. Croyant ensuite trouver dans les définitions de Socrate et dans l'essence générale des choses exprimées par ces définitions une certaine stabilité, il combina les doctrines des deux philosophes et il n'attribua le repos, la stabilité inséparables de l'être véritable, qu'aux seules généralités. Quant aux choses individuelles, elles ne sont pas, à proprement parler, elles deviennent seulement. Les phénomènes s'écoulent sans avoir d'essence; l'être véritable est éternel

Platon développa les éléments de logique qu'il avait reçus de Socrate. Chez lui nous trouvons, pour la première fois, une notion claire des genres et des espèces, de la classification, de la hiérarchie des idées. Il emploie avec prédilection cette nouvelle méthode pour introduire, au moyen de divisions, la clarté et l'ordre dans le sujet à traiter. C'était certes un progrès important; mais cette grande vérité favorisa bientôt une erreur non moins grande. On vit s'établir cette hiérarchie des idées dont les plus vides sont toujours placées au sommet de la classification. L'abstraction devint l'échelle céleste, au moyen de laquelle le philosophe s'éleva jusqu'à la certitude. Plus il était loin des faits, plus il s'estimait près de la vérité. Platon, en opposant come stables les idées générales au monde fugitif des phénomènes, se vit plus tard entraîné à la faute grave d'attribuer une existence distincte au général qu'il avait séparé du particulier. Le beau n'existe pas seulement dans les hommes de bien; mais le beau, le bien, pris abstractivement, sont des êtres existants par eux mêmes.

.

Donchs tota aqueixa dialéctica no es més que la teoria de la Figura A de la *Ars Magna*, la reyna y emperatriu de totes las Figuras.

Lo Beato Ramón Lull baixa del cel á la terra.

Déu, al crear la universitat de cosas mundanas, estampá en aquestas d' alguna manera sa propia imatge; y com Deu pera nosaltres no es més que Bondat, Grandesa, Poder, Sabiduría, Virtut, Gloria, Eternitat, Domini, y 'ls demás atributs de la Divinitas, que son innombrables, á imatge d' aquestos atributs han sigut fetas totes las cosas; *multipliciter et divisim* se pot dir que tots se troban en cada cosa, y aquestas en tant son ó existeixen en quant participan d' élls. «Sobres la naturalesa y propietats d' aqueixos atributs ó Principis lulians «*en orde al sér de las cosas*» n' havém de dir que son «*reals, primitius, substancials, necessaris, naturals, absoluts, identificats entre sí realment, universals, summos, intellectuals, infinits, perfets*» y finalment *coneguts PER SE: NOTA PER SE.*

Son *reals* perque existeixen *in re ipsa* fora del nostre enteniment, puix la Bondat, Grandesa, Poder, etc., son formas reals de las que l' *ens* n' está constituït realment.

Son *primitius*, perque no tenen altres principis ni avans de sí ni tampoch després que entrin en composició ab élls com á parts d' ells mateixos.

Son *substancials*, perque élls constitueixen substancia sense cap accident.

Son *necessaris*, perque tenen una summa necessitat sense cap contingencia.

Son *naturals*, perque son la primera naturalesa de la que 'n prové tota naturalesa posterior.

Son *absoluts*, perque cada un d' élls té una entitat per cert absoluta.

Son *simples*, perque cada un es per sí una forma sumament simple, però tots plegats son una sola forma simple sense cap composició. Per lo que al moment se veu que han d' estar *identificats entre sí realment*, sense qual identitat no estarían sense composició.

(Seguirá)

MOSSEN SALVADOR BOVÉ.

ORIGENS DEL CRISTIANISME

EN LA ILLA DE MENORCA

Y FASES PER QUE PASSÁ FINS LA INVASIÓ SARRAHINA.

(Continuació)

MILLOR que ningú nos contarà lo succeit el meteix Prelat de l'Esglesia menorquina a la carta extensa y edificant qu'el meteix any 418 enviá a totes les Esglesies de la cristiandat fent relació senzilla de lo que li acabava de succeir y ponderant la benignitat de Deu que se complau en exaltar fins y tot les despulles venerables dels qui foren els seus servents. El document es llarch, interessant y curiós y está tan ben sentit, tan saturat de Sagrada Escripura, respira tal dolsor espiritual, acusa un zel tan apostòlich y revela un candor tan primitiu qu'un quant el llegeix se sent deliciosament trasportat a-n aquella terra beneida y a-n aquells dies de ventura y de fervor que tan be descriu el Sant Bisbe. La carta que trascrivim, traduïda del llatí a la nostra llengua, es sens dupte el monument més important de l'època qu'historiam, únich qu'en resta d'aquells temps obscurs y llunyans per aclarir aquesta fas de l'Esglesia de Menorca com may esplendent y vigorosa en virtuts cristianes y fins y tot enriquida amb joyes exquisides de perfecció evangèlica conservades dins la cel·la solitaria de floreixent monastir.

Diu axí el document:

«A n'els santíssims y beatíssims senyors bisbes, preveres y diaques y a l'universal fraternitat de tot el redó de la terra: Sever bisbe, necessitat de la misericordia divina, salut en Cristo Redemptor nostre:

I.—Com sía cosa honesta y honrosa, segons nos amonesta l'arcàngel Rafel, descobrir y mostrar les obres de Deu, es sens dupte molt perillós callar y encobrir les maravelles de Cristo, les quals tenen major gracia y ornament si se contan amb estil comú y senzill; porque la bellesa y elegancia de la virtut en tant s'encobreix en quant se desfressa amb paraules superflues y redundants. Per lo qual comensaré a contar les grandeses que Cristo se digná obrar entre nosaltres amb un estil no compost, sinó pla y vertader.

II.—L'Illa de Menorca es una de les Balears, el nom de les quals

queda publicat en los escrits dels autors profans. Jeu entre la Mauritania Cesariense y Espanya, casi a igual distancia, tancada dins termes molt estrets, això es, de llarch trenta mil passes y tres mil d'amplaria. Cosa d'advertir perque s'entenga el secret de la divina providencia, que no sols entre els homes, mes també entre els llochs esculleix lo més despreciable y vil del món. Axí que en aquesta illa, la qual en grandaria y calitat es de les derreres del món, hi ha dos pobles als quals els Cartaginesos donáren el sér y el nom; anomenat l'un *Famnon*, al ponent, y l'altre *Magon* al llevant. D'aquets dos llochs ha poch m'han encarregat a mi el menor dels mortals el pes del ofici sacerdotal. *Famnon* té per singular y antiga prerogativa de Deu, y avuy día encare ho veym, que no hi pot habitar cap juheu de professió; y axí, segons es fama antiga y constant, quant alguns s'atreviren a viure en aquell poble, tot d'una los prenían greus malalties, o morían de mort repentina o trossetjats per temibles llamps; de manera que cap dels juheus, escalivats amb la fama de cosa tan gran y singular, ja may ha volgut posar peu en aquest lloch. Y això no ho tenim per faula, com vejem que allà tampoch s'hi troban llops, ni reboles, ni altres animals danyins, sía veritat que dels altres que son profitosos pera el sustent del home, n'hi ha molts. Es encara major maravella que haventhi allà forsa de serpents y escorpins, no tenen verí.

Donchs estant el poble de *Famnon* lliure de Juheus, els quals en maldat y feresa son molt parecuts a-n-els llops y reboles, no atravint-se a habitar allà ni de pas, al contrari *Magon* estáva tan rebblida d'aquestes culebres y verinosos escorpins, que cada día l'Esglesia de Cristo era gravissimament mossegada per ells. Mes Deu ha dispost qu'aquell benefici y privilegi corporal s'haja convertit y renovat en espiritual; això es, que la generació de vívores, com queda escrit, la qual s'encenia contra nosaltres ab verinoses mossegades, ferida de sopte per la virtut soberana haja vomitat el verí pestilencial de l'ingredulitat.

III. — Perque en aquests dies que jo, encare que indigne, he estat promogut al ofici sacerdotal, cert prevere de coneguda santedat, venguent de Jerusalem restá alguns dies a *Magon* y no podent passar a les Espanyes, com desitjava, resolgué tornarsen a l'Àfrica. Com hagues a les hores resolt dur a Espanya les reliquies del beneventurat Sant Esteve, que poch ha s'erán trobades, les col·locá per revelació

del meteix màrtir a l' Esglesia de dit poble. Per lo qual tot d' una ab la caritat del Proto-màrtir, s' encengué aquell foch qu' el Senyor ha portat a la terra y vol que cremi en nosaltres. Perque de seguida la nostra fredor s' encengué en nostre cor que quedá fet una brasa com está escrit, cremant dins de nostres pits el zel de la salvació de tota aquella multitud. De seguida se romperen les relacions y tracte fins a negar el bon día a-n-els Juheus y convertirem la caritat en odi temporal per amor a la seua salut eterna. Y així altre cosa no se veyá per les plases mes que bregues y conferencies sobre la lley y dins les cases disputes sobre la fe.

IV.—El poble dels Juheus principalment s' aguantava per l' autoritat y poder d' un tal Teodosi, qui no sols entre els Juheus, mes també entre els Cristians del meteix poble, credit y en doblers era el primer. Fou per ells el Doctor de la lley y (usant les seues paraules) el Pare dels Pares. A la Ciutat havia exercit tots els carrechs de la cort y era estat defensor y ara es patró del municipi. Els cristians humils de cor y pobres de forces, però superiors per la fortalesa de la veritat, demanavan el patrocini de son Patró Sant Esteve; mentres qu' els dos exèrcits, senyalat el día de la batalla, feren trigues per breu temps, de lo qual s' en alegraren els Juheus. Perque mentres tant Teodosi, en que tenia la sinagoga posades ses esperances, tornaria de l' Illa de Mallorca ahont era per veure unes heretats que allá tenia. Tot d' una que Teodosi sabé per els missatgers lo que passava, de retorn amb sa presencia y autoritat espantá a molts, y moderá un poch, encara que no apagá de tot l' incendi de les disputes, ans be cobrant després major forsa la flama de la fe, abrasá al poble vehí, y cumplintse lo que escriu Salomó qu' el germá qu' ajuda y favoreix a son germá será com una ciutat forta y armada, determinaren molts de sirvents de Jesucrist, no fent cas del treball del camí, emprar totes ses forces en tan santa empresa.

V.—Mentres estava pendent el plas de la batalla, ab quines armes nosaltres nos preparaven ho declara el monitori o avis adjunt a-n aquesta carta, el qual volguerem que sortís a Mumno per instruir als altres (perque nosaltres necessitam esser ensenyats y ho demanam y en confiam de vostra beatitut), mes pera que se veja que tenguerem molt gran cura, segons les nostres forces, de la batalla qu' haviam d' emprendre, y que Cristo nostre Senyor, el reyne del qual no consisteix en parau-

les, sinó en la virtut, sense parlar nosaltres ni una sola paraula acabá y perfeccioná totes les coses ab son poder; y que sens haver suhat o treballat doná als seus una tan gran victoria, que ningú la podia desitjar o esperar. Entretant els hebreus exhortantse amb l' exemple dels Macabeus, estavan desitjosos de perdre les vides per la defensa de sa lley y ceremonies. Comensaren a dur a la Sinagoga, no sols els llibres de la lley, mes encara pedres, dardells, llanses y altres classes d' armes, per poder destrossar y véncer els esquadrons dels cristians qui estavan armats ab la virtut del Esperit Sant.

VI.—Mentres se feyan els preparatius per la batalla ab singular fervor y coratje de cada part, uns y altres foren amonestats amb uns somnis o visions inefables y maravellofes, de les quals si jo no 'n parlás, sens dupte creuria amagar molta part de la gloria divina. Així veym que Sant Lluch contá un somni del apòstol Sant Pau dient com una nit haventli aparegut en visió un home de Macedonia, ell, mudant el propòsit que tenia, cap a Macedonia endressá el seu camí. Donchs ¿quant més gran es la gloria de nostre Senyor Jesucrist per haver volgut revelar a-n aquests mínims e indignes servents lo que l' Escriptura Santa no volgué encobrir que s' havia declarat al benaventurat apòstol? Usant, donchs, de la major brevedat, per no molestar a V. Beatitut, referirém sols dues d' aquestes visions.

VII.—Hi havia entre nosaltres una devota y molt religiosa muller per nom Teodora, la qual per l' enteresa y virginitat del seu còs, pel vot de la religió y per la significansa de son meteix nom era una viva representació de l' Esglesia. Aquesta va veure en somnis una viuda nobilíssima, la qual m' enviava a mí (que per singular benefici de Deu y no per nostres mérits exercitam l' ofici de Sacerdot) unes cartes, oferintme tots els seus camps y suplicantme que jo los volgués sembrar. Me va pareixer que veyia un' altre viuda nobilíssima, perque prengues a mon carrech els seus camps qu' estavan fets un ermás y qu' a son temps ab cura y diligencia los conrás. ¿Qui es aquesta viuda nobilíssima, sinó aquella que matant sens pietat a Jesucrist, se deixá viuda a sí meteixa?—Aquestes dues visions son una meteixa en sentit, y trenta dies antes que se complissen, les declarárem a nostres germans, ja que no sabíam encara l' interpretació succés del somni.

VIII.—Entre els hebreus Teodor, el cual per trassa singular de la divina Providencia amb el nom y ofici de sacerdot, té alguna conve-

niencia y semblansa ab mí, revelá també, no sols als seus y a certa muller principal de la dita ciutat, mes encara a altres molts cristians certa visió antes que se complís el temps, per aquestes paraules: Anant jo a la Sinagoga, me sortiren al encuanre dotze cavallers que me digueren: ¿ahont vas?—Allá hi ha un lleó. Com hagués sentit jo aquest nom, comensi á tremolar, y preparantme per fugir, trobí un lloch del qual podia descobrir aquella visió, vaig veure uns monjos que cantaven ab maravellosa suavitat, amb lo qual caygué sobre mí més gran paor, y si no m' hagués retirat a la casa de Ruben y d' allá a la de ma mare, molt depressa, no haguera pogut escapar d' aquell mortal espant. Mes ella vejentme esmortit, m' alliberá d' aquell perill y retgiramant. —Esta visió es molt clara y no te necessitat d' interpretació. Perque ¿quí es aquest lleó, sinó aquell de la tribu de Judá de la rel de David? ¿Quí es la parenta molt propinqua sinó aquella de la qual está escrit, *una tota sola es là meua parenta?* Sols presenta dificultat lo que diu qu' entrá á casa del juheu Ruben, espaordit per el nom de Lleó; pero això amb tota claretat nos ho declará el meteix lleó, el qual se mostrá formidable sols per salvar, com en son lloch se veurá; seguiguem el fil de la nostra narració.

IX.—De la Ciutat de Jamnon vengué ab mi á Magon una gran multitud, per trobarse a la partida dels servents de Deu, que pensavan havía de ser en aquest lloch; passant ab tan gran alegría el treball de aquest perillós camí, que caminaren trenta mil passes ab major gòig, que si anassen á un lloch per recrearse. Tot d' una d' arribats, vaig enviar alguns clergues perque dassen avís als hebreus de la meua arribada, pregantlos se dignassen venir á la Esglesia. Perçè ells me respongueren que no los convenía entrar aquell día a l' Esglesia (tal volta per no contaminarse) perque era dissapte, solemnitat que no podían per cap manera violar. Vaig replicar que m' esperassen al menys a la Sinagoga, per quant ells temían quedar tancats entrant á la nostra Esglesia; suposat que no los duyem á fer obra servil en dissapte, ans be á un exercici honest y loable, qual era la disputa de la lley, en la qual no s' havían de mesclar altres disputes, y finalment que si amb malicia y astucia refusavan la batalla y volían excusar la disputa, nos mostrassen quin precepte ó manament prohibía tractar y conversar en dissapte. A tot això feren gran contradicció, mes a la fí per paor d' aquell lleó vengueren a ma posada. Llevors los diguí: ¿per que, germans, vos

sou ajuntats contra nosaltres, com si fóssem lladres, amb tantes pedres y armes, particularment en eixa ciutat, ahont se viu segons les lleys romanes? Nosaltres desitjam salvarvos y vosaltres ens voleu perdre y destruir? A lo que jo entench, no es cosa justa que tenguem tan diferent batalla; vosaltres vos preparau per xuparnos la sanch y nosaltres tenim l' anhel de salvarvos. Espantats els hebreus, comensaren a negar el fet y afirmant noltros en jurament perseveravan en negarlo. Jo a les hores per acabar d' una vegada la qüestió los vaig dir: Donchs lo que jo dich se pot provar amb la vista ¿quina necessitat tenim de jurament? Anem a la Sinagoga y provarem a devant la vista de tothom la veritat o falsetat de lo que anau dient.

X. — Comensam a camíñar cap a la Sinagoga, cantant ab gran alegria un himne en honra de Cristo: el psalm era aquell qui comensa: *Periit memoria eorum cum sonitu, et Dominus in æternum permanet*, les quals paraules cantavan també els hebreus ab gran alegria. Poch abans d' arribar, unes dones hebrees (pens que fou permissió divina), cobrant nou coratge, nos comensaren a tirar grosses pedres, per impacientar als nostres; fonch cosa maravellosa, que havent caigut una tan forta pedregada, no sols no féssen en dany, però ni encara en ferissen cap. Amb això (permetent el Senyor qu' els seus anyells s' oblidassen algún temps de sa acostumada mansuetut) tots a la una, per molt que nosaltres ho volguessem impedir, agafant pedres sens fer cas de la veu del seu pastor, y encesos per l' honra de Cristo més que per l' odio o desig de la propia venjansa, determinaren investir a-n aquells rabiosos llops; però, com he dit, entench qu' això fonch per permissió del bon Pastor y no per altre respecte humá. Finalment, per que no paregués qu' els nostres havían alcansada una victoria cruenta, cap dels juheus, ni encara maliciosament com acostuman, gozá fingir qu' fos estat ferit. Y perque sempre hem de fugir en tot de la mentida, dich que sols hi hagué un entre tots els cristians que volgué essemblarse a Acham, que, essent general Jesús Navé, escondí part de les despulles; y fonch qu' un catiu d' un cristiá, furtant qualque cosa de la Sinagoga, serví de pedra d' escándol a tots els demés. Y com un dels nostres hagués tirada una pedra a-n els juheus, tal volta ferí al lladre a-n el cap. Fonch avís pera que se recordas del seu cap, Cristo, y el perill poch ó ningún, y per tal causa contribuí á que el criminal confessás la seua culpa, y els altres avissats amb l' exemple present no s' atrevis-

sen a cometre semblant delictes. Com tots els juheus foren fuyts, nosaltres nos apoderàrem de llur Sinagoga, de la qual ningú s'atreuís a robar cosa alguna, ans be tot d'una feu flamada tota, cremant tot quant hi havia dins ella, exceptats els llibres y l'argent. Trobarem necessari guardar els llibres sants perque no fóssen profanats, y tornarlos l'argent per no donarlos motiu de queixa del nostre llatrocini ni del seu dany. Abrasada la Sinagoga ab singular espant de tots els hebreus tornarem á l'Esglesia cantant himnes y dant gracies al autor de nostra victoria, pregarem fos servit destruir y assolar les coves de la perfidia y illuminar ab la llum de la fe la cega incredulitat dels cors tenebrosos d'aquella gent miserable.

(*Seguirá*)

MATEU ROTGER, PREVERE.

L' AMOR PRIMERA

Un horabaxa, fa estona,
ab la donzella fanera
la trista mare enrahona
parlant d'aquesta manera:

—«¿Per què amb *ell* has de pensar?
¡O, ma filla Catalina;
si te poria arrancar
del teu cor la mala espina!»

—«Ay mare, quant la tocau
mes fonda sent la ferida.

—«Ay filla, qu' es de suau
mon bálzem per darte vida.»

No curará tal dolor;
be sa mare ho endevina;
perque l' espina ja es cor,
ja tot lo cor es espina.

ISABEL UMBERT,

BONDAT AMAGADA

(Continuació)

Un fet inesperat, dispost segurament per Deu (continuá diguent en Martí), me va posar dins el camí més segur de la meua regeneració.

L' hacienda de cameua estava prop de dues hores lluny d' aquesta vila, abans d' arribar a n' aquella altura que se distingex al enfront d' aquest camí qu' ara passam. Era llavors un lloch molt poch poblat de cases, en el qual no hey havia més redòs que la casa principal de la possessió nostra, que era gran y de bell aspecte. Allá solían passar llargues temporades mon pare, que era viudo, y jo, que no tenia més qu' una vintena d' anys, procurant conrar les nostres terres y fer les millores que demanavan los seus sementers.

Tots dos cuidavam de la bona producció y utilisació dels nostros bens, ab la ajuda de missatjes y pareyers, baix de la vigilancia d' un majoral que vivia de contínuo dins la possessió, juntament ab la seua esposa y una filla petita que tenían, molt agraciada y desxondida.

Prop de la casa hey havia un alta montanya, que es la que se veu d' aquí, enrevoltada de farestes penyes llises y altes com a murades d' un castell impossible d' esser assaltat o minat, y a demunt de tot formava un pla de deu o dotse corterades de cabuda, poblat de bosch d' ausines, oliveres y garrovers, espês y alt. Per pujarhi no hey havia més qu' un pas estret y amagat entre els penyals, y allá anava jo sovint per meditar a la seua ombra el contingut dels llibres que més cridavan la meua atenció; y allá, lluny de gent y de renous extranys, tenia jo lleguda per reflexionar les seues máximes y per afirmarme en la resolució qu' havia feta de modificar el meu comportament y corregir les meues passions, desitjós d' arribar a esser un vertader cristiá.

Algun temps després, dins aquesta vila hey va haver una revolució per assuntos polítichs entre dos partits, que s' armaren y combateren tres dies seguits fins que gonyá el partit que governava, poguent dominar als vensuts, molts del quals moriren dalt la forca. Alguns dels revolucionaris, al veurerse condemnats a mort y ab tots sos bens confiscats, fugiren ab les armes y se amagaren y feren forts dalt aquella montanya que jo tant frequentava; y allá, favorescuts per la defensa natural de les timbes, pogueren evitar la persecució de les tropes. Allá

camparen algun temps, sense esser molestats ni molestar a ningú dels passatjers que transitavan per la carretera que passa per baix de la muntanya, ni molestarnos a noltros; però axò durá solament mentres tengueren els fruits del bosch per aliment; y allá construiren barraques rústiques per dormirhi en la nit y abrigarse de la intemperie del temps.

Obligats, però, per la fam, arribaren a constituirse en companyia de lladres y a cometre molts de robos y atrocitats dins la carretera y dins les tanques d'arbres fruitals de la nostra hacienda. Mes tart passaren a foch y a sanch les nostres guardes de bestiar y les nostres cullites, y aquella mansió de pau y de ditxa casera se convertí en una comarca de pena, desolació y miseria.

Es cert axímeteix qu' encara que talassen y fessen mala obra a los nostros fruyts, respectavan les vides dels homos de la possessió, talvolta perque reflexionavan que feyan feyna per ells, y axò los convenia; encara que no tenguessen gens de compassió per les persones que trobavan que haguessen estat de cuantre partit.

Per abreviar, succehí qu' un vespre, de funesta memoria, en que jo era a la vila y hey eran també molts de missatjes y la familia del majoral, per haverhi grans balls y funcions en la població, a causa d' esser la festa major del any, creguent els lladres que no hey havia ningú en les cases, essent axí que hey havían romasos per guardarles mon pare y el majoral, resolgueren robar les cullites de la possessió, y per lograrho assaltaren marjes y parets, forsaren les barreres del portal fora; però trobaren persones que defensavan la casa desde les finestres ab les seues escopetes.

Furiosos pegaren foch a les portes principals, y rabiosos per haverlos fet cara y ocasionat ferides á alguns d' ells, quant foren dins la casa assassinaren a mon pare y al majoral y després feren calabuida de tot quant trobaren, trajinantho a les seues barraques.

Ara vos meteix podreu calcular la gran tristor que va sentir el meu cor per la perdua de mon estimat pare, el gros combat que se va moure dins mon pit entre les veus que cridavan venjansa y les que m' aconsellavan perdó. La paraula de Deu me deya. «Fes be als qui te persegueixen y et fan mal; y prega p' els qui te avorrexen y maltractan»; y el Mon me deya: «Ajuda a la Justicia de la Terra, qu' aquesta es la teua obligació. Mostrali els tiranys que pujan dalt la muntanya per

hont poder arribar a prendrerlos y castigar els delictes comesos per ells.» La veu de Deu me aconsellava que si 'm ferían a una galta donás també l' altre, que si 'm volguessen llevar el vestit los donás el vestit y la capa; però el cor me cridava: «Surt en defensa de ton pare. Venja la seua mort. Sanch per sanch.»

¡Oh! ¡Quina lluyta mes dolorosa vaig haver de sostenir dins mí me-teix aquells primers mesos de la meua horfandat! Vengueren a viure ab mí dins la vila, per aconhortarme y servirme, la majorala y la seua filla. Jo no sortía may de casa porque era molta la pena que sentía cada vegada que trobava les dones, fills o parents d'aquells bandetjats, assassins de mon pare.

A la fi va vencer la veu de Deu que diu: «Perdona y serás perdonat.»

La meua vida comensá llavors a esser més cristiana que abans. Retirat dins cameua, procurava distreure la meua aficció ab la lectura d'obres piadoses, ahont trobava el consol que tant necessitava; y la meua existencia hauría arribat a esser més tranquila si hagués tengut mèdis de viure, en substitució de les rentes y productes que havia perduts. Aquella casa incendiada, aquelles tanques descuidades, aquella hacienda abandonada, sense missatjes ni amos, se va anar fent un ermás, porque jo no hi vatx tornar més.

Servit per la dona y la filla del majoral, no pensava en prendre altre estat. Plê d'aspiracions per imitar en un tot la vida Jesucrist, havia resolt guardar castedat y no perdre el temps com els altres joves en conexènses de persones fadrines del sexo que no era el meu, fins que hagués cumplit l'edat de Cristo, per esser vertader imitador seu; dexant per després d'haver cumplits els trenta tres anys la cuestió de si me convenía contraure matrimoni per la meua salvació, o si havia de adoptar una vida més perfecta y retirada.

Algun temps després morí la majorala, y la seua filla quedá triste y tota sola dins cameua. Vaig comprendre que tenguent jo llavors trenta quatre anys y ella vint, podria la gent del poble posar mal allá ahont no n'hi havia cap mica; y com ella estava dotada de grans atractius y hermosura, no m'atravia jo a treurela de cameua per no veurela després abandonada, perseguida y exposada a perdre-se, ja que no tenia parents en la nostra vila.

Per altre part, jo necessitava persona que me cuidás, y per tots

aquets motius vaig resoldre ferla la meua esposa, després de consultar ab Deu y ab persones bones la meua resolució.

Els sentiments d'aquella atlota eran purs y sensills, la seua conducta molt innocent y arreglada, y vivía agrahida a lo que jo havia fet per ella y per sa mare; y aviat l'estimació que me tenia se convertí en amor vertader y cristiá, sometentse ab la seua docilitat a n'el meu modo de pensar.

Deu benehí aquesta unió y mos doná a tots dos l'amor y la felicitat que podíam desitjar dins canostra, al mitx de la tristor que corcava els nostros pits. Ella plorava la perdua de sos pares, jo la dels meus y de la meua hacienda; mes aquests plors varen axugarse desde el moment en que un angelet vengué a demostrarnos que eram pares, y que quedava constituída dins canostra una nova familia cristiana com la de Jesús, María y Jusep. L'amor a lo passat se va girar a lo venider, y el nostro cuidado y atenció foren desde aquell día dirigits al porvenir dels nostres infants.

(Continuará)

PERE DE A. PENYA.

MISCELÁNEA

Ha sido nombrado Director del Museo Arqueológico Nacional el Sr. D. Juan Catalina García, individuo de la Real Academia de la Historia.

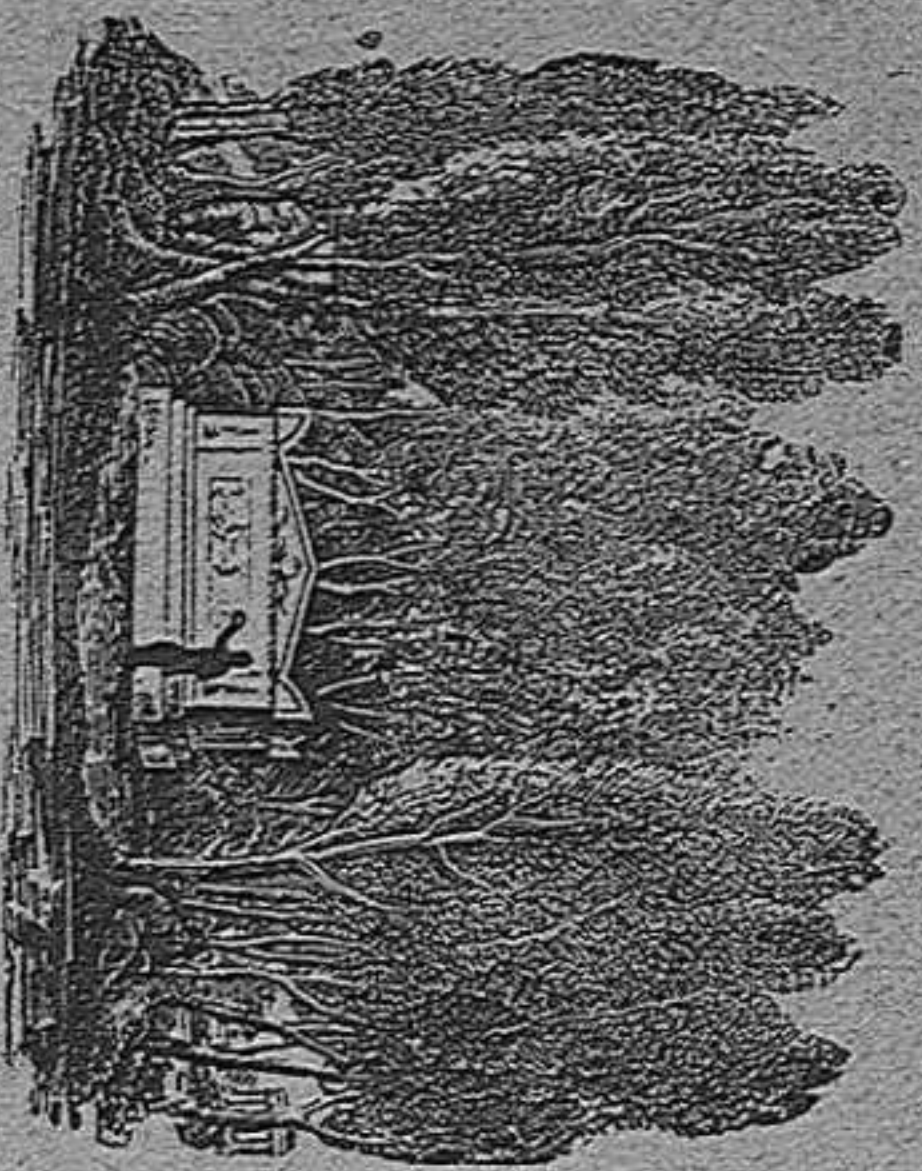
Formando el volumen XI de la «Biblioteca Mignon», ha publicado el Sr. D. José María de Pereda su cuento *Para ser buen arriero.....*, ilustrado por Apeles Mestres. Como todos sus escritos, este último es obra digna de la mayor recomendación.

La excelente *Revista Popular* ha publicado, como folletín, la novela *Luz del Sol*, cuya autora es D.ª Matilde Troncoso de Oiz, conocida en el mundo literario con el pseudónimo *Raquel*.

Forma parte de la «Biblioteca del Hogar», que tantas y tan moralizadoras producciones ha editado. Recomendámosla eficazmente, y agradecemos el ejemplar con que se nos ha favorecido.

Véndese á cincuenta céntimos de peseta.

INTERRESANTE

PARA EL DIA DE DEFUNTOS

Grande y variado surtido de

COORRONAS

Lamparillas, Ramos, Pensamientos y otros
objetos mortuorios

← PRECIOS SIN COMPETENCIA →

TIENDA (LA BANDERA ESPAÑOLA) 5 JOVELLANOS 5

PUBLICACIONES RECIENTES

- Trattato dommatico, giuridico e morale sul Matrimonio cristiano*, pel Can. Americo Bevilacqua.—1 vol. en 4.º
- La base del realismo e la critica neocanziana*, pel Prof. Luigi Chiesa.—1 vol. en 4.º
- La Biomeccanica, il Neovitalismo ed il Vitalismo tradizionale*, pel Prof. Luigi Chiesa.—1 vol. en 4.º
- La questione sociale*, per P. Sterza.—1 vol. en 8.º
- La mente di S. Tommaso* intorno all' origine dell' anima, sua unione col corpo ed origine delle idee, per Mons. Giuseppe de Mattia.—1 vol. en 12.º
- La Béatification et la Canonisation. Procédure et cérémonies*.—1 vol. en 12.º
- Le Pape Leon XIII, sa vie, son action religieuse, politique et sociale*, par Mgr. de T' Serclaes.—2 vol. en 4.º
- Summula Doctrinae Divi Thomae Aquinatis*, auctore Aloysio Missaglia.—3 vol. en 4.º
- Specimen Juris et Disciplinae Ecclesiasticae*, auctore Æmiliano Manacorda, Episcopo Fossanensi.—2 vol. en 4.º
- Il Parroco improvisatore*, pel Arciprete Paolo Laghi.—2 vol. en 4.º
- Come fu fatta l' Italia*, pel O' Clery.—1 vol. en 4.º
- L' eredità del secolo*.—Conferenze intorno alla questione sociale, pel P. Giovanni Semeria.—1 vol. en 8.º mayor.
- Andiamo a Lui. Novella Storica del tempo di Cristo*, per E. Sienkiewicz.—1 vol. en 4.º
- Quo vadis?*, per E. Sienkiewicz.—Nuova edizione, con prefazione e note del Prof. Orazio Marucchi e con una pianta topografica di Roma dei tempi di Nerone.—1 vol. en 8.º mayor.
- Prælectiones in textum Juris Canonici de Judiciis Ecclesiasticis*, in Scholis Pont. Sem. Rom. habitæ a Michaele Lega.—Vol. III. De Judiciis criminalibus.—En 4.º
- Nuovo studio su Giovanni Pier Luigi Da Palestrina e l' emendazione del Graduale Romano*, per Mons. Carlo Respighi.—1 vol. en 4.º
- Lecciones elementales de Historia critica de España*, por D. Francisco Villa-Real y Valdivia.—1 vol. en 4.º
- Storia e fisiologia dell' Arte di ridere*, per Tullo Massarini.—Volume primo.—En 8.º
- Chi fu Dante?* per Mons. Raffaele Ippoliti.—Opúsculo en 4.º
- Il Beato Angelico di Fiesole*, pel Prof. J. B. Supino.—1 vol. en 8.º mayor.
- Obras escogidas de Madame Swetchine*; trad. por Eduardo Marquina.—1 vol. en 8.º mayor.
- En Chine*, par le P. H. J. Leroy, de la Cie de Jesus.—1 vol. en 4.º mayor con numerosos grabados.
- Péking. Histoire et Description*, par Mgr. Alphonse Favier, Evêque de Péking.—1 vol. en fol. menor, con 524 grabados.
- Perfiles y brochazos*, por Narciso Oller.—1 vol. en 8.º
- Futesas literarias*, por el Dr. Thebussem.—1 vol. en 8.º
- El indiano de Valdella*. Novela de Gustavo Morales.—1 vol. en 8.º
- De la définition dogmatique de l' Assomption de la très sainte Vierge*. Dissertation théologique, par le R. P. Dom Paul Renaudin, Benedictin.—Opúsculo en 4.º mayor.
- La Familia*. Conferencia por el P. Victor van Tricht, S. J.—En 8.º mayor.